

Het boek des onheils

Kai Erik

Het boek des onheils

Vertaald uit het Zweeds door
Tineke Jorissen-Wedzinga

Ambo|Anthos
Amsterdam

Noot vertaler:

Het boek des onheils speelt zich af in Zweedstalig Finland. Een groot deel van de Finse bevolking heeft daar het Zweeds als moedertaal. Zweedstalige Finnen zijn erg gehecht aan hun eigen taal en cultuur. Om die reden zijn in de vertaling de Zweedse plaatsnamen aangehouden. Zo heet Turku *Åbo* en Helsinki *Helsingfors*.

Dit werk is uitgegeven met financiële steun van
FILI – Finnish Literature Exchange

ISBN 978 90 263 3490 0

© 2015 Kaj Korkea-aho (Kai Erik is zijn pseudoniem)

© 2016 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*, Amsterdam
en Tineke Jorissen-Wedzinga

Oorspronkelijke titel *Onda boken*

Oorspronkelijke uitgever Schildts & Söderströms

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © Svetlana Sewell / Trevillion Images

Foto auteur © 2015 Pekka Holmström

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Niko

Een onheilspellend boek

In de dertig jaar dat Mickel Backman aan de Academie van Åbo werkte, was er constant gesneden in de onderwijsbudgetten voor literatuurwetenschap. De slechte economie had de hele universiteit getroffen, maar had vooral hard toegeslagen bij de kleinere instituten en de tijdrovende vakken. Als lector had Mickel zich bij de faculteitsraad de blaren op de tong gepraat over hoe de ontmanteling tot een oppervlakkigheid leidde die de hele doelstelling van de literatuurwetenschap uitholde. Er werd geluisterd en geknikt en iedereen was het erover eens dat dat zo was, maar de eisen ten aanzien van efficiency en studenten die snel afstudeerden werden van bovenaf opgelegd en troffen iedereen.

Nu was ook de koffieautomaat van het instituut in gevaar. Deze stond al zo lang buiten gebruik op de gang dat het papertje met DE KOFFIEMACHINE HEEFT ZICH VERSTUIKT inmiddels aan de randen was gaan omkrullen, maar er was nooit geld voor reparatie. Aan het begin van het najaar had de studentenvereniging een poëzieavond georganiseerd ten bate van de automaat, maar gebleken was dat de compressor vervangen moest worden en daar was onvoldoende geld voor ingezameld. Het voorstel was nu om de automaat te verkopen en in plaats daarvan een gewoon koffiezetapparaat

aan te schaffen. Wat Mickel had gehoord, was dat er een protestgroep op Facebook was gestart die daar tegen was, en in het laatste nummer van *Bullen*, het informatiebulletin van de letterenstudenten, had een ingezonden boze brief gestaan over de gevaren van filterkoffie.

Niemand had geld om de kapotte automaat te repareren en telkens als Mickel het apparaat zag, werd hij getroffen door dezelfde metafoor: hoe die machine leek te staan voor de hele generatie studenten. Het ironische activisme om de automaat te redden... tja, misschien was dat afkomstig uit een gevoel van machteloosheid. Maar de misplaatste betrokkenheid voor trivialiteiten was niettemin provocerend als die plaatsvond terwijl er modules werden ingekrompen en hele faculteiten bijna zonder commentaar werden ondergeploegd door de neoliberale winstgevendheidsmentaliteit. Daarnaast begreep Mickel niets van de fixatie van de huidige generatie voor dure en gecompliceerde koffie.

Hij dacht aan de automaat en de passiviteit van de studenten toen hij tijdens een korte pauze in het ochtendcollege uitkeek over de veel te volle collegezaal.

De achtentwintig studenten zaten er zwijgend bij, sommige maakten aantekeningen, enkelen keken uitdrukkingloos voor zich uit, weer andere wierpen een glazige blik door het raam naar buiten. Mickel had zojuist in amper een uur de doorbraak van het literaire modernisme behandeld. Hij had geprobeerd een discussie op gang te brengen over waarom in Scandinavië juist de Zweedstalige Finnen voorop hadden gelopen, maar de studenten waren zoals gewoonlijk futloos. Sommigen hadden duidelijk een kater, maar de groep was vooral te groot. Niemand wilde beginnen, niemand wilde zich onderscheiden van de rest.

‘Jullie begrijpen dus dat het modernisme geboren is als reactie op al het conventionele en dat het in feite antinatio-

nalistisch was. Men was niet geïnteresseerd in normen en idealen. Men wilde experimenteren. Een nieuwe houding vinden ten aanzien van de literatuur en voor het denken in het algemeen.’

Hij deed een paar passen. Het was bijna onmogelijk om hem niet te associëren met een robot als je zijn stijve, onnatuurlijke bewegingen zag. De studenten noemden hem Iron Man en Mickel was die koosnaam in de loop der tijd wel gaan waarden. Hij meende dat de stijfheid in zijn rug hem karakter gaf, net als bij zijn eigen leraar, de overleden professor Thomas Simpson, die vaak opmerkelijke melodietjes had lopen neuriën en bij de studenten onsterfelijk was geworden onder de koosnaam Tom Bombadil.

‘Hebben jullie vragen?’ vroeg Mickel met een stem die niets robotachtigs had, maar juist warm en vriendelijk was. Kalm.

Er kwamen amper hoorbare geluiden uit de zaal, pezen en spieren die zich strekten, ruggen die ontspanden, lichamen die zich verplaatsten op de stoelen. Er waren tegenwoordig amper nog vragen.

Maar toen schraapte iemand plotseling zijn keel en vroeg: ‘Had het te maken met het modernisme dat een heleboel “sukkels” opeens meenden dat ze konden schrijven?’

Verspreid zacht gegrinnik. De stem behoorde toe aan een man die bijna languit op zijn stoel lag. Mickel had moeite zijn gezicht te onderscheiden. Het rode haar en de stem kwamen hem echter bekend voor. Dat moest Werther Fogh zijn, de zoon van Kristina, het enige kind van Mickel Backmans naaste collega op het instituut. Hij was een van die studenten die sporadisch een vak volgde, zonder duidelijke keuzerichting, die soms een tentamen deed, maar zelden de moeite nam naar college te komen als het onderwerp hem niet uitzonderlijk interessant leek.

‘Ja, dat vonden veel critici en literatuurwetenschappers destijds!’ antwoordde Mickel lachend. ‘Men zei dat het geschrevene realistisch moest zijn. En mooi! Je moest je aan de vorm houden. Vervolgens komen er een hoop jongelui – autodidacten, de meesten! – en die zetten alles op z’n kop!’

Er kwam een minachtend gesnuif van de kant van Werther Fogh. De jongeman leek weinig zin te hebben in een discussie en Mickel vermoedde dat dat ook nooit zijn bedoeling was geweest.

‘Andere vragen?’ Mickel wachtte even, maar ging daarna zitten en trok een grimas toen zijn gespannen rug protesteerde tegen die beweging. ‘Hebben jullie al bedacht over welke modernist jullie je essay willen schrijven?’

Mickel liet de woorden even doordringen. Veel studenten wilden zoals gewoonlijk schrijven over Kafka, Woolf en Södergran. Eén meisje verblijdde hem door Henry Parland te kiezen. Werther Fogh koos Karin Boye en hij slaagde erin haar naam dodelijk verveeld uit te spreken. Pas toen het de beurt was aan de tafel helemaal achterin en de allerlaatste student liet weten over wie hij wilde schrijven, raakte Mickel pas echt verrast.

Om niet te zeggen: hij schrok zich wild.

‘Leander Granlund,’ zei de jongeman, een bijvakstudent die Pasi Maars heette.

Eerst dacht Mickel dat hij het verkeerd had gehoord en vroeg de jongen het te herhalen. Toen hij dezelfde naam opnieuw hoorde, moest hij zich inspannen zijn stem vast en onbewogen te laten klinken. ‘Hoe heb je over hem gehoord?’

‘Hij heeft een boek geschreven dat *Uit de droeve duisternis van het leven* heet.’

‘Leander Granlund is nooit gepubliceerd.’

Er was gegrinnik hoorbaar toen Werther Fogh weer de

aandacht opeiste. ‘Nou, je kunt toch wel modernist zijn zonder te zijn uitgegeven?’

Sommigen in de groep begonnen te lachen.

Mickel keek in zijn notitieblok, vooral omdat hij niet wilde dat iemand zijn gezicht op dat moment zou zien. Hij wachtte even voor hij antwoord gaf.

‘Daar heb je gelijk in. Maar er is niet veel geschreven over Leander Granlund. Het is makkelijker voor jou, Pasi...’ Hij keek op en glimlachte naar het wazige gezicht helemaal achteraan in de collegezaal, ‘... als je iemand anders kiest, bijvoorbeeld Hagar Olsson. Over hem...’

‘Ik heb gehoord dat Granlund echt interessant is.’

Mickel streek zijn broekspijpen glad. ‘Wat heb je dan gehoord?’

‘Dat hij een onheilspellend boek heeft geschreven.’

‘Een onheilspellend boek?’

‘Ja.’

‘Kun je... Hoe bedoel je?’

‘Dat je in de hel komt als je dat leest.’

Iemand snakte naar adem en een ander begon te lachen, maar daarna werd het doodstil.

Mickel glimlachte, maar te veel – zoals je doet wanneer je alleen bent. ‘Nou, dat klinkt als een echt griezelverhaal!’

Hij lachte, maar kreeg geen bijval.

‘Wie is die Granlund?’ vroeg een van de meisjes op de eerste rij, haar stem gekleurd van angst om dom over te komen. ‘Ik heb volgens mij nog nooit van hem gehoord, ik...’

De studenten aan weerszijden van haar mompelden instemmend.

‘Daar hoeven jullie je niet voor te schamen!’ Mickel lachte en had daar meteen spijt van toen hij hoorde dat dat onnozel overkwam. ‘Waar we het nu over hebben, is een anomalie in de Finse literatuurgeschiedenis. Ik kan jullie erover vertellen

als we nog tijd hebben...’ Hij keek op zijn horloge en merkte tot zijn grote ergernis dat hij nog een kwartier overhad. ‘Ja, dat gaat prima lukken.’

Mijn hemel, dit ging hem slecht af.

Hij maakte gebruik van zijn rug, probeerde een deel van zijn zichtbare verwarring af te schuiven op gespeelde pijn, en won een paar seconden bedenktijd voor hij begon te vertellen.

‘Die Leander Granlund was een tragisch iemand,’ zei hij. ‘Een echte “sukkel” zoals jij het net noemde, Werther...’

Ze lachten. Dat was goed. Hij lachte met ze mee. Vestigde zijn hoop op wat hij wist over deze hele generatie, dat ze hoogstens geïnteresseerd waren in de sensatie en dat de rest ze vermoedelijk gestolen kon worden.

Op natuurlijke wijze vertellen, ontspannen, dacht hij. Dan vergeten ze het meteen weer.

Mickel Backman had altijd al het gevoel gehad dat hij goed college kon geven.

Dat was geen zelfoverschatting, gewoon de gezonde zelfverzekerdheid die afkomstig was van een grote belangstelling voor vertellen en tientallen jaren ervaring. Toen hij jong was, had hij aan amateurtheater gedaan en zich ingeschreven voor de toneelschool. Dat was voordat hij verknocht was geraakt aan de literatuurstudie. Hij had al vanaf het begin begrepen dat de instrumenten van een toneelspeler ook een leraar ten goede kwamen; dat ontspannen zekerheid en het vermogen te improviseren in een klaslokaal net zo belangrijk waren als op het toneel. En zijn misschien wel belangrijkste inzicht als spreker: dat kennis van zaken altijd secundair was aan het vermogen om snel situaties te kunnen overzien en te zorgen voor dynamiek.

Hij had zijn vaardigheden tijdens duizenden onderwijs-

uren en colleges verder ontwikkeld, maar toen hij voor het propvolle auditorium de vraag over Leander Granlund kreeg, was het of de lucht uit hem werd gezogen, zijn hoofd leeg raakte en er plotseling geen alternatieven waren. De vraag kwam zonder waarschuwing vooraf, maar toch was zijn lomphed van het begin pijnlijk, om niet te zeggen: onvergeeflijk.

Hij hoopte in elk geval dat zijn angst niet door zijn glimlach heen te zien was. ‘Zoals we vandaag hebben besproken, waren er veel jongelui van wie de gedichten begin twintigste eeuw werden uitgegeven,’ zei hij, en hij voelde dat ze net zo duidelijk luisterden als hij zijn eigen hartslag kon horen. ‘Diverse van onze grootste dichters hadden toen hun debuut. Er waren er natuurlijk nog veel meer die schreven en dichtten, maar die voldeden niet aan de verwachtingen of werden verkeerd begrepen en daardoor geweigerd.’

Mickel kwam weer overeind. Hij vond het altijd onnatuurlijk om te zitten als hij sprak. ‘Leander Granlund heeft nooit een manuscript gepubliceerd gekregen, en hoewel zijn levenslot in verschillende opzichten fascinerend is, heeft dat eerder misdaadhistorische dan literatuurhistorische redenen. De teksten die hij heeft nagelaten zijn, als ik eerlijk moet zijn, nogal middelmatig.’ Hij glimlachte in de richting van Pasi Maars en voelde zich meteen al wat rustiger, tot de jongen hem onderbrak.

‘Er bestaat een half afgeschreven proefschrift over Granlund uit de jaren tachtig.’

‘Aha. Ja, dat kan kloppen.’

‘Maar waarom zei u dan dat er geen informatie over hem te vinden was?’

‘Dat heb ik niet gezegd. Ik heb gezegd dat er niet zovél informatie over hem is. En dat hij niet interessant is vanuit het perspectief van deze cursus.’ Mickel hoopte dat de jongen

zich door de stilte in de collegezaal opgelaten zou voelen, voor hij verderging: ‘Leander Granlund dus... die achternaam doet jullie misschien denken aan de houtindustrie en houtopslag, en het gaat inderdaad om dezelfde familie. De houtfirma zoals we die tegenwoordig kennen, is begonnen als een familiebedrijf dat zich begin twintigste eeuw ging specialiseren in houtveredeling – toen de industrie zeer sterk expandeerde. De Granlunds hadden het goed voor elkaar. De kinderen gingen naar privéscholen in Åbo en het vasteland van Europa, en Leander had als tiener al verantwoordelijke taken binnen het bedrijf. Hij was zestien toen de burgeroorlog uitbrak. Zijn oudere broer, Simeon, is vrijwillig bij de Finse Bescherming Bevolking gegaan en heeft meegevochten in de slag om Tammerfors. Na de oorlog is hij teruggekeerd als de held van de familie. Het leed geen enkele twijfel dat Simeon degene was die het familiebedrijf zou overnemen en dat leidde, uiteraard denk ik, tot jaloezie van de kant van Leander... En tot een rivaliteit tussen de broers die ongetwijfeld de basis heeft gevormd voor wat er later is gebeurd.’

Mickel liep heen en weer, waardoor achtentwintig studenten weer aan Iron Man moesten denken. Hij bleef bij het raam staan en keek naar buiten, naar de schemerende herfst-dag, slikte een paar keer en hoorde zijn eigen pols, een doffe metronoom in het rommelende geruis van zijn bloedsomloop.

‘Dat die ouders Simeon voortrokken als het ging om verantwoordelijkheden binnen het bedrijf kan zijn veroorzaakt door Leanders eh... gevoelige persoonlijkheid. Hij was een piekerende jongen die niet veel vrienden had, een dagdromer die heftige woede-uitbarstingen kon krijgen en ook gewelddadig kon worden. Hij was voor zijn achttiende al diverse keren opgepakt, voor openbare dronkenschap, mis-

handeling... De familie maakte er een gewoonte van de zaak te schikken met degenen op wie hun probleemkind was losgegaan. Het aanzien van de familie was belangrijk, zoals jullie zeker zullen begrijpen. Men wilde rechtszaken en onaangename publieke discussies vermijden.

Buitensporige belangstelling voor de bosbouw lijkt de jongen niet te hebben gehad, in elk geval niet als je het vergelijkt met zijn grote droom in het leven. In 1922 won Leander een schrijfwedstrijd die door *Hufvudstadsbladet* was georganiseerd. Er werd een interview gehouden in verband met de prijsuitreiking, waarin hij vertelde dat hij altijd al auteur had willen worden. Hij vertelt daarin ook over zijn interesse voor de expressieve poëzie die op dat moment in Europa geschreven werd.' Alleen al door te luisteren naar de stilte tussen zijn eigen zinnen wist Mickel dat hij nu de aandacht van een deel van de studenten was kwijtgeraakt. Er waren nuances in de stilte, veranderingen die allerlei soorten informatie onthulden. Nu zei de stilte hem dat hij zich moest haasten, of to the point moest komen.

Laat koning Oedipus erachter komen met wie hij eigenlijk getrouwd is.

De tragedie van Sophocles was nog steeds het dramaturgisch meest vervolmaakte toneelstuk dat hij kende, en hij gebruikte het bij zijn colleges vaak als denkraam, als herinnering om voortdurend naar enige vorm van een hoogtepunt te streven.

Naar de peripetie.

'De eerste bekende weigering van teksten van Leander Granlund komt in 1920 van Uitgeverij Åstrand, voor een dichtbundel die kort en bondig *Gedichten* heette. Uitgeefdirecteur Kenneth Björk schreef in zijn afwijzing aan de auteur dat diverse gedichten innemend waren, maar dat de beeldspraak te experimenteel was. Leander heeft een groot aantal

gedichten herschreven, maar kreeg een jaar later nog steeds nul op het rekest.

Drie jaar later weigerde diezelfde Kenneth Björk Leander Granlunds volgende manuscript met een brief die even kort als veelbetekenend was. “Weerzinwekkend”, schreef hij. De dichtbundel heette *Mumi* en bestond uit een lange beschrijving van de balseming van Henriette Granlund, Leanders oma. De gedetailleerdheid was overvloedig aanwezig in het naturalisme dat de dichters van die tijd in het algemeen achter zich wilden laten... En Henriette Granlund was destijds, let wel, gewoon nog in leven. Ze woonde samen met Leander, Simeon en hun ouders in het familiehuis.’

Nu waren ze weer bij de les. De stilte verraadde ze net zo duidelijk als een bord met koeienletters. Hij ontmoette de blik van Werther Fogh en merkte voldaan op dat ook diens pafferige en chronisch verwende gezicht voor de verandering uitdrukkingloos was in een duidelijke interesse voor wat er komen zou.

Ze houden hun adem in. Koning Oedipus is getrouwd met zijn eigen moeder. Maar het wordt nog erger, het hoogtepunt is nog niet bereikt, want wie is eigenlijk de moordenaar naar wie hij op zoek is, wie heeft zijn vader vermoord?

‘Op 24 december 1924 verlooft Leanders broer Simeon zich met Ingrid, een meisje dat de gemeenschappelijke jeugdvriendin van de broers is, maar ook – zo zal blijken – Leanders grote liefde. Simeon, die het familiebedrijf al voor de neus van Leander heeft weggekaapt, pikt nu ook het meisje in op wie hij verliefd is. Voeg daar de bruuske weigering van zijn tweede dichtbundel aan toe, dan kun je begrijpen dat het bij de jongen kookte vanbinnen. Tijdens het kerstdiner, waar de verloving bekend wordt gemaakt, raken Leander en Simeon slaags. Simeon komt er met wat schrammen van af, maar Leander wordt zo ernstig toegetakeld dat

zijn gehoor bijna volledig wordt aangetast.’

Er liep een zweetdruppel langs Mickels nek omlaag. Het was warm in de zaal en door de inspanning die het wandelingetje voor de studenten betekende voor zijn stijve lichaam, begon hij zich afgepeigerd te voelen.

‘Hierna vond de familie het beter de broers een tijdje uit elkaar te halen en Leander ergens anders tot rust te laten komen. Hij werd naar Lapland gestuurd, waar de familie goede contacten onderhield met diverse families van bosbouwers en grondeigenaren. Leander heeft daar bijna twee jaar gezeten en schreef daar zijn laatste boek, een dichtbundel die *Uit de droeve duisternis van het leven* heette. Dat is het boek waar jij het net over had, Pasi.’

Een onheilspellend boek. Dat had de jongen gezegd.

Je komt in de hel als je dat leest.

Mickel keek in de richting van Pasi terwijl er langzaam een ijzig gevoel van zijn borst naar zijn maag liep. Van zijn vermoeide hart naar de herinneringen aan de onweerstaanbare wellust van de laatste dagen.

Licht van mijn leven, vuur van mijn lendenen.

Hij bracht zijn hand naar zijn nek en voelde zijn vingers glad worden van het klamme zweet.

Mijn zonde, mijn ziel.

Hij zag in een fractie van een seconde het mooiste gezicht dat hij kende voor zich – dat niet meer bestond anders dan op foto’s.

Er waren nog maar vijf minuten over van het college. Hij had een droge mond en schraapte zijn keel, probeerde de plotselinge verwarring van zich af te schudden en in het nu te landen door zich af te wenden en even zijn ogen te sluiten.

‘Het lijkt erop dat Leander Granlund zijn tijd in Lapland niet heeft besteed aan uitrusten en met zichzelf in het reine komen.’ Hij moest nog een paar keer kuchen. ‘In plaats daar-

van schijnt hij zorgvuldig zijn wraak op de mensen die hem wat hadden aangedaan te hebben gepland en voorbereid.’

Weer naar de peripetie. Het hoogtepunt. Koning Oedipus ziet in dat hijzelf de moordenaar is naar wie hij op zoek was.

Mickel deed zijn ogen open en wendde zich tot de studenten. Hij had koude wangen, voelde zich ongelukkig en er-voer walging. Dat was een bedroevende, maar ook vrij gunstige gemoedstoestand nu hij op het punt stond het wrede eind van het verhaal te vertellen.

‘De zomer dat Leander Granlund terugkeert uit Lapland organiseert de familie een enorm bruiloftsfeest voor Simeon en Ingrid. Er zijn honderden gasten uitgenodigd op het zomer-verblijf van de familie in Gustavs. De mensen komen uit het hele land: familieleden, collega’s, diverse industriemagnaten van die tijd. Hier zet Leander zijn wraakplannen in werking.’

Mickel kende zijn narratologie, hij kon de verteltechnische elementen onderscheiden die op dat moment achter de voelbare elektriciteit in de collegezaal zaten. Hij kende de theorieën die verklaarden hoe intriges werden verweven om spanning en opwinding te creëren. Hij kende de meeste diëgetische trucjes – methodes om een literair werk in een ander werk van dezelfde soort weer te geven – en mimetische – de werkelijkheid nabootsende – structuren. Toch vond hij de meest banale beschrijving van wat er daar en op dat moment gebeurde na al die jaren nog steeds de meest kernachtige en sympathieke.

Magie.

Een soort magie. Hoe vertellingen, of dat nu eenvoudige waren zoals het verhaal waar hij nu net mee bezig was of grootse zoals Homerus, de menselijke soort in een soort trance konden brengen.

‘Op dat bruiloftsfeest vergiftigt Leander de erwtensoep

met witte vliegenschwam. Het bruidspaar en nog acht bruidsgasten overlijden binnen een paar uur. Diezelfde week ontvangt Kenneth Björk van Uitgeverij Åstrand per post Leander Granlunds manuscript van *Uit de droeve duisternis van het leven*. Tussen de pagina's van het manuscript zit een poeder, een giftig mengsel van gedroogde kruiden. Telkens wanneer Kenneth Björk een pagina van het manuscript omslaat, wervelt het stof op en ademt hij steeds meer gif in. Al spoedig is hij zo bedwelmd dat hij buiten de frisse lucht opzoekt. Hij kan nog naar de brug bij de dom lopen voor hij over de reling valt en in de rivier verdrinkt. Of hij in de hel belandt doordat hij Granlunds manuscript heeft gelezen, zoals jij beweerde Pasi... dat vertelt het verhaal helaas niet.'

Niemand lachte, maar zoals ze daar zaten en verschillende kanten op keken, was iedereen van de groep op de een of andere manier aangedaan door het verhaal, dat was duidelijk.

De wanhoop, zo grenzeloos, als Oedipus inziet wat hij heeft gedaan...

Als dat geen magie was! De studenten zaten gevangen in de wereld van het verhaal, waar degene die vertelde de waarheid bepaalde en waarbij de waarheid degene greep die luisterde. Waar het wrede einde ze nu had verrast, meegesleept, gehypnotiseerd.

...rest hem niets anders dan zich de ogen uit te steken.

'Waar is dat manuscript nu?' De stem van Werther Fogh klonk op de een of andere manier voorzichtig, alsof hij weer op weg terug was naar de realiteit maar nog niet echt was geland. 'Hallo?'

Mickel was in gedachten verzonken en schrok op. 'Niets van de manuscripten is bewaard gebleven. Een paar gedichten in dagboeken, brieven en dagbladen is alles wat er over is van Leander Granlunds bibliografie.' Hij glimlachte en schudde zijn hoofd. 'Als ik je een voorstel mag doen voor een

auteur om over te schrijven, Pasi, dan zeg ik Hagar Olsson. Zij is een opmerkelijke vrouw, in alle opzichten.'

Pasi zei niets, maar Mickel meende vaag te zien dat de jongeman helemaal achter in de zaal knikte.

'Wat is er met Granlund gebeurd?' vroeg iemand.

'De politie heeft zijn schoenen na het bruiloftsfeest in Gustavs aangetroffen op de rotsen, en in het algemeen is aangenomen dat hij zich heeft verdronken.'

Niemand zei verder nog wat. Mickel keek op zijn horloge. Vijf over. De hoogste tijd om er voor vandaag mee te stoppen. Het magische spanningsveld van het verhaal verdween toen de studenten hun spullen en kleren verzamelden en naar de deur liepen. Na een paar minuten zat Mickel alleen in de collegezaal, en toen hij uiteindelijk overeind kwam en zijn papieren bij elkaar ging zoeken, was dat om zich te wapenen tegen de brandende kou die langs zijn stijve rug kroop.